

L'ENSENYAMENT EN LA LLEI DEL CATALÀ O LA LLEI DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA DE 1983

El motiu d'aquest escrit és explicar la meua experiència i participació com a diputada del PSUC en la ponència sobre la Llei de normalització lingüística, en la qual vaig tenir una dedicació especial en el Títol sobre Ensenyament, en la primera legislatura democràtica al Parlament de Catalunya (1980-1984). La llei, en la seva elaboració, no va seguir els mecanismes legislatius regulars, tant per la importància del tema com per la voluntat política de treure-la de la batalla diària parlamentària. Els grups (malgrat l'oposició inicial contrària de CiU) van acordar treballar col·lectivament, amb el compromís d'establir uns criteris i d'elaborar entre tots un document comú. El procediment consistia en què els grups aportàvem el nostre punt de vista a partir d'un text propi (CiU va intentar imposar el seu document) que, en les sessions de treball, intercanviàvem i discutíem per tal d'arribar, al final, a uns acords bàsics. En darrer terme, es tractava d'aprovar un text per majoria, amb dret a presentar esmenes per part dels grups que es quedaven en minoria. El mateix procediment que es va emprar en l'elaboració de la Constitució i en l'Estatut de Catalunya de 1979.

La ponència va començar a treballar cap al novembre de 1980 (les eleccions s'havien fet el mes de març) i, molt aviat, es van paraitzar els debats per les fortes divergències, en el capítol sobre Ensenyament, entre el PSUC i el PSC per un cantó i per un altre costat CiU, amb els grups que es movien en la seva òrbita, Esquerra Republicana i Unió de Centre Democràtic.

El PSUC, molt present en el moviment d'ensenyants, de pares i mares i dels barris, disposava no només d'un profund i ampli coneixement sobre el sector, sinó que també ens havíem enfrontat i mobilitzat contra la dictadura per tal de superar o, com a mínim, reduir, les enormes desigualtats educatives presents al nostre país. De fet, el sistema funcionava a través de dues xarxes escolars (publicoprivada, fonamentalment religiosa) paral·leles i segons característiques socials, culturals i lingüístiques de l'alumnat. Aquest fraccionament era evident en els barris perifèrics de les grans ciutats, on els centres escolars públics concentraven, majoritàriament, la població amb menys recursos i procedent d'altres zones d'Espanya. Amb la recuperació de la democràcia i amb les competències reconegudes a l'Estatut en matèria lingüística, la gent del PSUC vèiem la gran oportunitat d'eliminar, si més no, les barreres lingüístiques existents entre la població de parla castellana, arribada de les altres parts d'Espanya, i la d'origen català.

La Llei de 1983 recull amb rigor i prudència l'establert a l'Estatut de 1979 en matèria lingüística. El debat parlamentari va anar avançant amb més o menys dificultat, i les divergències entre els grups es van manifestar, amb molta intensitat, en l'apartat sobre l'Ensenyament. En aquest escrit tractaré només alguns dels criteris més controvertits.

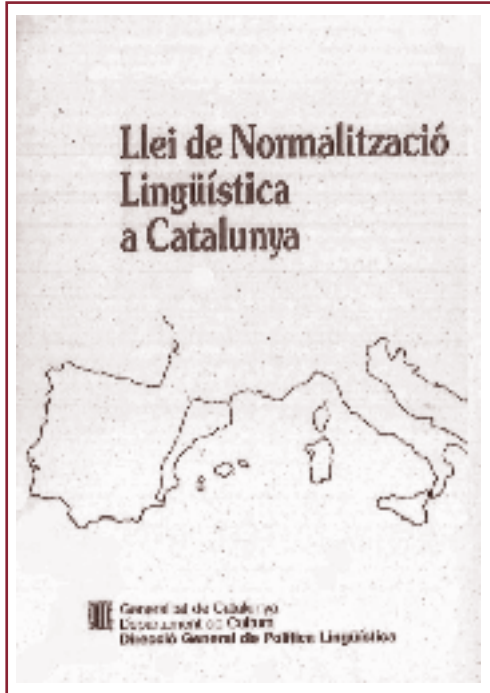
“**El PSUC, molt present en el moviment d'ensenyants, de pares i mares i dels barris, disposava no només d'un profund i ampli coneixement sobre el sector, sinó que també ens havíem enfrontat i mobilitzat contra la dictadura per tal de superar o, com a mínim, reduir, les enormes desigualtats educatives presents al nostre país.**”

Teresa Eulàlia Calzada Isern. Responsable d'Ensenyament del PSUC (1974-1982). Diputada al Parlament pel PSUC i ponent de la Llei de Normalització Lingüística (1980-1984). Professora de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona (1971 fins a la jubilació). Directora de l'Institut de Ciències de l'Educació de la UAB (1989-1994). Secretària del Consell Escolar Municipal i Responsable de Planificació educativa i escolarització de l'Ajuntament de Barcelona (1997-2006).

Per al PSUC, i recordo que per a la majoria dels grups parlamentaris, la llei havia de tenir un objectiu clar i explícit, i era que tots els infants, en finalitzar l'ensenyament bàsic, havien de conèixer i tenir capacitat d'utilitzar les dues llengües, el català i el castellà, fos quin fos el lloc de naixement o l'escola on fessin l'ensenyament.

L'enfrontament es va manifestar en com s'havia d'actuar per aconseguir aquest objectiu. Per a nosaltres, el criteri més adequat i irrenunciable era el no separar l'alumnat en escoles diferents per raons de llengua. Fins a aquell moment, teníem diferents tipus de centres, en funció, fonamentalment, de les característiques econòmiques i socials de l'alumnat, i no volíem, de cap de les maneres, afegir una nova segregació de caràcter lingüístic. Sabíem que si no hi havia una decisió proactiva i contundent la "tendència natural" aniria cap a l'agrupament d'infants i famílies segons la llengua. Calia eliminar barres i evitar noves separacions que, de ben segur, afectarien, en primer lloc i de manera negativa, l'alumnat castellanoparlant, amb menys possibilitats, que podia quedar concentrat en centres públics que, molt aviat, podrien ser considerats marginals o de segona categoria. Es tractava, per tant, de garantir a tot l'alumnat i especialment al més desafavorit la plena incorporació a la societat, no només amb els mateixos drets sinó amb les màximes oportunitats i sense segregació, almenys en competències lingüístiques.

És en aquest mateix sentit que vam defensar el criteri d'utilitzar la llengua catalana com a "vehicle d'expressió normal" a l'escola, i que fos emprada progressivament per part de l'alumnat. Es tractava no tant de "girar la truita" sinó d'aconseguir que les dues llengües (català i castellà)

fossin percebudes i utilitzades com a llengües comunes i evitar que cap de les dues pogués ser considerada, pel tipus d'aprenentatge i pel grau d'utilització, com a "idioma estranger" dins del sistema escolar. Cal recordar que fins a aquell moment la presència de la llengua catalana a l'escola era pràcticament inexistente, excepte en algunes poques escoles privades a Barcelona. Calia, des de la realitat existent, ser molt ambiciós en els plantejaments, per tal de neutralitzar i d'evitar que les resistències i les rutines poguessin convertir en paper mullat l'objectiu de tenir el conjunt del sistema educatiu normalitzat en el camp lingüístic. Pensant, a la vegada, que la llengua no sols és aprenentatge, sinó que també és empatia.

La gent del PSUC teníem el convenciment d'estar elaborant una llei de caràcter general que exigia, en la seva aplicació, fer una política responsablement activa que, partint de la realitat de cada centre, s'avancés cap als objectius i criteris establerts per la Llei.”

E148

NOUS HORIZONS 213 | 2016

Convergència i Unió no estava d'acord amb els nostres plantejaments, i només contemplava l'ensenyament obligatori de les dues llengües per al conjunt de les escoles fent possible, i no sé si ho creien necessari, l'existència de centres diferenciats i, en aquest apartat, tenien el suport d'Esquerra Republicana. La resistència als nostres criteris (que coincidien amb els del PSC) va ser molt forta, fins al punt de frenar, per part de CiU, el debat de la ponència i que, malgrat la urgència i la necessitat, va retardar fins l'any 1983 l'aprovació de la Llei. Mentrestant van intentar reforçar i portar a terme els seus plantejaments des del Govern, amb la publicació d'un Decret el 1982. En aquesta normativa deixaven als centres educatius l'opció, per majoria, del projecte lingüístic, facilitant, directament o indirectament, la sortida de les famílies que no hi estaven d'acord i donant peu al reconeixement d'una doble xarxa escolar (que s'afegia a la ja existent): escoles reconegudes i denominades “escoles catalanes”, i “les altres”, que, forçosament, serien etiquetades com a “castellanes”. Era un intent per part del Govern de fer per decret allò que no podia imposar en el projecte que s'estava elaborant. Aquesta decisió del govern de CiU ens va servir per reafirmar-nos en el criteri de no separar l'alumnat per raons lingüístiques i, el que és més important, es va posar en evidència que hi havia dos models educatius diferents i, fins i tot, dos models d'entendre la societat catalana: el model “classificador” i “discriminatori”, per una part, que representava CiU (i també Esquerra Republicana), i el model “integrador” o “cohabitador” defensat pels partits d'esquerra (PSUC i PSC).

D'altra banda, la gent del PSUC teníem el convenciment d'estar elaborant una llei de caràcter general que exigia, en la seva aplicació,

fer una política responsablement activa que, partint de la realitat de cada centre, s'avancés cap als objectius i criteris establerts per la Llei. Per a nosaltres, el debat sobre qüestions pedagògiques o didàctiques (com podia ser, més tard, la immersió lingüística) no formaven part del contingut de la Llei, sinó que havien de ser els especialistes, així com l'Administració, els responsables de decidir i implementar les millors fórmules per aconseguir els objectius i respectar els criteris acordats. Fórmules i mètodes que calia adaptar i replantejar en la mesura que el procés de normalització avançés i s'anessin produint canvis en els àmbits social, cultural i lingüístic. Entre d'altres, per exemple, la incorporació de població immigrant estrangera.

Estic convençuda que, malgrat les tensions en el debat entre l'esquerra i la dreta (que en els temes d'Ensenyament comptava amb Esquerra Republicana) i els errors comesos en el desenvolupament i en l'aplicació de la normativa, la Llei de 1983 va ser una bona llei. M'agradaria, també, que les noves generacions reconeguessin els esforços que va fer la gran majoria dels mestres i del professorat, especialment els que estaven en zones amb més dificultats; així mateix, voldria estendre aquest reconeixement a les nombroses famílies castellanoparlants dels nostres barris que van impulsar i estimular l'aplicació de la Llei en els centres escolars dels seus fills i les seves filles. Totes aquestes persones van ser imprescindibles per avançar cap a la normalització lingüística.

Aprofitant aquesta tribuna de *Nous Horitzons*, i malgrat la llunyania, vull expressar el meu agraïment al munt de persones i institucions que em van ajudar a millorar el meu treball (en aquesta llei i en d'altres) com a diputada del PSUC •

